

Jak unikać ryzyk prawnopodatkowych w sukcesji

Dystrybucja majątku pomiędzy właścicielem a jego następcami to często proces długotrwały i emocjonalnie angażujący. Łatwo wtedy zlekceważyć niebezpieczeństwa związane z aspektami podatkowymi i prawnymi.

Jeżeli przedmiotem sukcesji jest działalność gospodarcza, to niezaplanowane postępowanie może skutkować ryzykiem zaburzającym działalność gospodarczą czy wręcz zmniejszającym wartość biznesu. Tymczasem planowanie sukcesji międzypokoleniowej to nic innego jak identyfikowanie optymalnych struktur i czynności prawnych oraz wdrożenie ich w taki sposób, by odpowiadały oczekiwaniom zaangażowanych stron, biznesu i dynamiki procesu sukcesji.

DAROWIZNA – SZANSA CZY ZAGROŻENIE?

Od kilku lat Polacy mogą cieszyć się wyjątkowym dobrodziejstwem podatkowym, które sprzyja kumulacji i sukcesji kapitału oraz je ułatwia. Chodzi tutaj w szczególności o zwolnienie z opodatkowania darowizn dokonanych w stosunku do członków najbliższej rodziny. Ale samo zwolnienie podatkowe nie powinno uspić czujności przedsiębiorcy. Proces darowizny szeroko rozumianej działalności gospodarczej, choć nie wymaga zapłacenia podatku przez obdarowanego, może okazać się niekorzystny czy wręcz negatywnie wpłynąć na samo przedsiębiorstwo. Aby się tego ustrzec, warto pamiętać, by przekazanie w zarządzanie (lub we władanie) przedsiębiorstwa najbliższej rodzinie zostało przeprowadzone w sposób zapewniający tejże firmie kontynuację prawną i podatkową.

Po 20 latach od transformacji nadal zdarzają się sytuacje, w których forma prawna prowadzonej przez

przedsiębiorcę działalności nie nadąża za dynamicznym rozwojem firmy. Spotykamy zatem jednoosobowe działalności gospodarcze, spółki cywilne czy jawne o wielkiej wartości – osiągające przychody idące w setki milionów złotych. **Dla tak dużych operacji biznesowych forma jednoosobowej działalności gospodarczej nie jest optymalną formą prawną, gdyż w sytuacji zaplanowanej czy niespodziewanej sukcesji istnieje poważne ryzyko, że sprawne funkcjonowanie i kontynuacja działalności przedsiębiorstwa mogą być zagrożone.**

MINUSY DAROWIZNY W JEDNOOSOBOWEJ DZIAŁALNOŚCI

Przykładowo jednoosobowa działalność gospodarcza jako taka nie podlega spadkowi czy darowiznie (bo może im podlegać wyłącznie przedsiębiorstwo prowadzone w jej ramach). Nabycie przedsiębiorstwa przez osobę fizyczną w wyniku darowizny zasadniczo jest zwolnione z opodatkowania po stronie obdarowanego. Ale w takiej sytuacji obdarowany nie wstępuje w prawa i obowiązki podatkowe przedsiębiorstwa. W praktyce oznacza to, że np. kasy fiskalne muszą przejść nową procedurę fiskalizacji, nie ma kontynuacji numeru NIP, obdarowany powinien dokonać rejestracji VAT, a przy tym brak jest precyzyjnych przepisów dających gwarancję, że wszelkie koszty (np. zakupione zapasy) będą mogły stanowić w odpowiednim momencie koszt podatkowy u obdarowanego.

Dodatkowo przeniesienie przedsiębiorstwa w formie darowizny może skutkować tym, że niektóre umowy nie będą w całości przeniesione na obdarowanego lub będą wymagały renegotiacji. Jeszcze gorsza sytuacja może mieć miejsce przy niespodziewanym

spadkobranie, gdzie spadkobierców może być kilku, a formalne potwierdzenie nabycia spadku może nastąpić kilka miesięcy po śmierci spadkodawcy.

Przez wiele lat zmiana formy prowadzonej działalności z tzw. wpisu do ewidencji w spółkę kapitałową lub osobową mogła być realizowana wyłącznie poprzez aport przedsiębiorstwa do spółki osobowej lub kapitałowej. Transakcja obrotu przedsiębiorstwem dokonywana jest na „żywym organizmie”; może zaburzać relacje z klientami, gdyż po przeniesieniu przedsiębiorstwa zmienia się podmiot w relacjach gospodarczych. Dla przeniesienia wielu – czasem nawet wszystkich – umów wymagana jest zgoda kontrahenta lub klienta. Przeniesienie niektórych umów, np. umów leasingu, może wręcz wiązać się z negatywnymi implikacjami podatkowymi.

PRZKSZTAŁCENIE W SPÓŁKĘ KAPITAŁOWĄ LUB HANDLOWĄ

Nowe regulacje wprowadzone w 2011 r. umożliwiają przekształcenie indywidualnego przedsiębiorcy w spółkę kapitałową. Przekształcenie takie, po pierwsze, jest neutralne podatkowo, a po drugie, zapewnia wstąpienie we wszelkie prawa i obowiązki przedsiębiorcy przekształcanego, tj. indywidualnego przedsiębiorcy. Dalsze planowanie sukcesji dotyczyć będzie przekazania udziałów w spółce kapitałowej, a to jest procesem pozostającym bez bezpośredniego wpływu na samo przedsiębiorstwo.

Jednoosobowa spółka kapitałowa powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorcy ma zapewnioną kontynuację amortyzacji podatkowej składników przedsiębiorstwa oraz możliwość uznania za koszt podatkowy wydatków poniesionych przed przekształceniem. Przepisy nie są idealne – przy przekształceniu przedsiębiorcy nie przysługuje prawo do kontynuacji numeru NIP (co oczywiste, gdyż spółka staje się odrębnym podmiotem prawa). Ale to z kolei powoduje konieczność przeprowadzenia nowej rejestracji dla potrzeb podatku VAT.

Innym przykładem jest prowadzenie działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej. Przekazanie ogółu praw i obowiązków z tytułu udziału w takiej spółce może być prawnie skomplikowane, o ile nie niemożliwe. W takiej sytuacji warto rozważyć przekształcenie

GŁÓWNA MYŚL

- Planując przekazanie przedsiębiorstwa, warto zastanowić się nad zmianą formy prowadzenia biznesu na spółkę kapitałową lub handlową. Jednoosobowa działalność gospodarcza nie jest bowiem optymalną formą prawną dla dużych biznesów przy przeprowadzaniu sukcesji.

takiej spółki w osobową spółkę handlową. W takim przypadku jednym z kroków planowania sukcesji może być – przykładowo – wprowadzenie do spółki nowych wspólników (sukcesorów) przy odpowiednim ukształtowaniu zasad udziału w zyskach. Samo przekształcenie spółki pozostaje neutralne podatkowo dla wspólników i dla spółki oraz zapewnia wstąpienie w prawa i obowiązki podmiotu przekształcanego. Z kolei przystąpienie do spółki osobowej sukcesorów można dostosować do potrzeb biznesowych.

Planowanie sukcesji międzypokoleniowej w odniesieniu do przedsiębiorstw jest wieloaspektowym procesem dostosowania potrzeb biznesowych do możliwych i optymalnych form prawnych i podatkowych. Jest to proces, który – zasadniczo będąc procesem neutralnym podatkowo – wymaga uwzględnienia skutków podatkowych. Kilka powyższych przykładów dowodzi, że zaplanowanie sukcesji często wymaga wielu miesięcy dochodzenia do oczekiwanej struktury prawnej firmy, zanim będzie można podjąć zasadnicze kroki w stosunku do sukcesorów.

Joanna Wierzejska:

Tax Partner w kancelarii Domański Zakrzewski Palinka. Ma doświadczenie w kompleksowej obsłudze podatkowej klientów z różnych sektorów gospodarki, w sprawach związanych z fuzjami i przejęciami oraz wyborem efektywnej podatkowo struktury prowadzenia działalności, inwestowania i przeprowadzania transakcji.
e-mail: Joanna.Wierzejska@dzp.pl

REKOMENDACJE THINKTANK ↑

Warto przełamać barierę mentalną, która podpowiada nam, że przedsiębiorstwo przekazane sukcesorowi powinno kontynuować tę samą strukturę prawną, którą miało podczas całego okresu działalności firmy. Sukcesja może być dobrym momentem na zmianę formy prawnej prowadzenia biznesu na taką, która bardziej odpowiada dynamicznemu rozwojowi przedsiębiorstwa.